

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עין | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 278
ניסן תשפ"א

מ"ז) אפילו כשהמחיצה אינה נופלת אלא רק מתנדנדת, נפסלת, ולא התבאר מהו השיעור של הנדנוד, וכאן הנילון היה מתוח אלא שבכל זאת במקום פתוח הוא מתנדנד ברוח. לכן נמנעו מלהשתמש במחיצה זו.

צורת הפתח במורד, וצירוף הצמחים עם תל קטן

באחד מהמקומות היו צריכים לעשות צורת הפתח במורד, לחבר בין שני מפלסים, אך אם יהיה תחת צורת הפתח מורד בשיעור של תל המתלקט, הרי זה כמחיצה המחלקת באמצע הפתח, שמקפידים בעירובים השכונתיים שהיא פוסלת את הפתח, וכאמור שזה אחת מהבעיות לסמוך על העירוב של המושב. לכן חיפשנו בתל מקום שאינו משופע כ"כ, ובס"ד היה שם קטע של כמה מטרים שעולה רק כמטר וחצי מתוך אורך של חמש מטר [שזה הרבה פחות משיעור המתלקט שמתוך חמש מטרים צריך לעלות יותר משני מטרים], ועשו את צורת הפתח בקטע הזה.

צורת הפתח במורד שאינו תלול, ודין הצמחים שמתחת

הזירדת בהעמדת לחיים מכוונים תחת החוט

בצד העליון של המורד היה עמוד ברזל עקום לקשור אליו את החוט, אבל לא היתה אפשרות לקשור מעליו ממש, כי לא היה לו ראש וגם הוא עקום, לכן קשרו את החוט מהצד שלו בגובה נמוך, והביאו לחי רחב להניח תחתיו, כדי שיהיה בודאי תחת החוט. בעין היה נראה שהלחי מכונן מתחת החוט, שהרי הוא רחב יחסית, והחוט נמוך, אבל כידוע הזכרנו כמה פעמים, שבהתקנת לחי חשוב למדוד את המקום הנכון בעזרת מכשיר המדידה, ולא להסתמך על מראה העין, כי לפעמים זה מטעה, ולא מבחינים בצורת העקמימות נכון, וכך היה כאן, לפני התקנת הלחי עצרו רגע ומדדו, וגילו שהלחי אינו מכונן תחת החוט, כי העמוד עקום מאוד. הפתרון לזה הוא להרחיק את הלחי מהעמוד, אבל במקרה זה השתמשנו בפתרון אחר, כיון שזה לא מקום שעוברים בו, הורדנו את החוט עד גובה הלחי, והחוט היה ממש על הלחי, וכך לא היתה בעיה של עקמימות בעמוד, כי החוט נמצא מעל הלחי ממש. לאחר שגמרו לחבר את החוט והלחיים, הבחינו שיש צמחים בגובה כשבעים ס"מ על התל, בקו שמתחת החוט, ואמנם הם פחות משיעור מחיצה, אבל יתכן שהם מצטרפים עם חלק מהתל [אם יש קטע ממנו שמשופע בשיעור המתקלט, ע"י בביאור הלכה סי' ש"ב ס"ב ד"ה שעשה]. לכן הוסיפו להוריד ולסלק את הצמחים, כדי להסיר כל חשש ויהיה עירוב מהודר.

לחי על קיר נמוך שיש בו ג' טפחים

במקום אחר באותו מתחם, התעוררה שאלה הלכתית אחרת, בין החדרים היה מקום לצאת אל ההרים, והיה פתח יותר מי' אמות [כחמשה מטרים], וגם אילו היה פחות מי' אמות היה אסור, כי הוא פרוץ במלואו, ואין באותו פתח עומד מרובה על הפרוץ, וכמבואר בשו"ע (סי' ש"ב ס"ט) שגם פירצה פחות מי' אמות שנחשבת פתח, צריך שיהיה בה עומד מרובה על הפרוץ באותו צד. משום כך עשו צורת הפתח, ומתחו חוט מגדר שבצד אחד לגדר שבצד השני [מעל גובה קומת אדם, כדי שהחוט לא יקרע מהעוברים ושבים], ואחרי קשירת החוט היה צריך להעמיד שני לחיים מתחת החוט, שבביל שיהיה לו דין צורת הפתח. והנה הגדר היתה בנויה מקיר אבן נמוך ועליו מעקה ברזל, ובצורה זו המעקה נמצא במרכז עובי הקיר, והקיר בולט לפניו כעשרה ס"מ. הדרך

התקנת הלחי בקרקע ולא על קיר נמוך

ישיבות שנסעו לישובים שהעירוב דחוק מאוד והקימו עירוב

בשבוע שעבר נתבקשו לעשות עירוב לישובה שנסעה לשבת לאחד הישובים הסמוכים לירושלים, ובישוב הזה אנו יודעים שיש אדם חרדי שמטפל בתחזוקת העירוב, והוא עושה את עבודתו במסירות ובאחריות, אך עם כל זאת הוא נאלץ להקל בהרבה דברים לא פשוטים, שההוראה לבני תורה שלא להקל בהם ולא לטלטל במקום כזה. כגון בנושא שהעירוב רחוק מאוד מן הישוב, וכולל שטחים גדולים הרבה יותר מבית סאתיים שאין בהם שימוש, וגם אינם ראויים לשימוש, ודינם כקרפף שאוסר את העירוב, כפי שהורה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שדינו כמים שנכנסו בחצר (שו"ע סי' שנ"ח סי"א). וא"כ למרות שבמקרה זה הם מסתמכים על סברות או שיטות שונות, איך ההוראה של גדולי ההוראה שמשפחות בני תורה לא יטלטלו במקום כזה. כמו כן מכיון שהישוב בנוי על הר, יש צורות הפתח שעולות במעלה ההר על שיפועים חזקים שהם בגדר תל המתלקט תחת החוט, שגם בזה האריכו האחרונים האם הוא כשר.

בשנה שעברה ניסה האחראי לחדש את העירוב לצמצם את הבעיות, אך לא עלה בידו מחמת התנגדות התושבים, לכן למעשה משפחות שיתארחו בישוב הזה, יש להורות להם שלא יטלטלו בו.

הנהלת הישיבה שקיבלה את המידע הזה, החליטה שצריך לעשות עירוב נפרד ומהודר, וביקשו מהמוקד שישלח צוות להקים להם עירוב מצומצם סביב המתחם שהם שכרו, כולל כל חדרי האירוח שבתוך הבנין וחדרי הגן, ועם רחבה מסוימת שהבחורים יסתובבו בה בשבת, ויהיה בה עירוב מהודר שמותר לטלטל בו לכתחילה, ולא ח"ו יביאו אותם להיכשל באיסורי חילול שבת, או להקל ברמת הכשרות שהם רגילים וראויים לנהוג בה.

הקמת עירוב דורשת אמצעים והלכות לא שגרתיות

ביום חמישי יצאו צוות של מוקד העירוב להקים את העירוב, בעזרת ציוד מיוחד שמותאם למלאכה זו, עם מגוון פתרונות להתקנה זמנית בצורה שאינה מקלקלת שום דבר במתחם. לאחר השבת התקשר אחד מצוות הישיבה וסיפר שזו היתה הזדמנות להסביר לבחורים מהו עירוב, וללמד אותם שמחוץ לעירוב לא מטלטלים, רבים מהם לא ידעו כלל שמקיפים בחוטים, ומדוע החוטים מועילים, איזה חפצים אסור לקחת מחוץ לעירוב, ובשביל מה מזכים פת. אם כן העירוב במצב כזה אינו רק שלא יהיה מכשול, אלא גם להכניס ריאת שמים ושמיירת קיום ההלכה.

בשעת הקמת העירוב, היו צריכים לחשב הרבה הלכות שאינן שגרתיות, כיון שאין אפשרות להעמיד עמודי עירוב רגילים, ולחבר לחיים עם ברגים והלחמות, וממילא גם אי אפשר כ"כ לבחור את המיקום הרצוי, אלא צריך להתמודד עם תנאי השטח, העמודים והקירות הקיימים, ולהוסיף להם לחיים עם חיבורים כשרים, למרות שהם כמעט לא קידוח, ועם כל המגבלות צריך שיהיה ברמה המהודרת, שצוה"פ לא עוברת על מחיצות והחוט מתוח ולא מתנדנד ברוח, ועוד כהנה וכהנה הלכות מעשיות, וזו מלאכה מיוחדת מאוד. כמובן שבמצב כזה מתעוררות שאלות רבות שקשה להכריע בהם, וגם אי אפשר להתקשר לרב לצייר לו בדיוק את הציור בכל דבר, ולכן צריך להחמיר ולהסתלק מן הספק.

חוצצת ניילון מחקוונה האם כשרות עירוב

באחת מהפינוות הפתוחות לשדות רצו להשתמש במחיצות מניילון ששימשו שם בבית המדרש בתקופת הקורונה, והם עשויים ממסגרת ברזל של מחיצות עזרת נשים, ובאמצע רק ניילון. אבל העוסקים הסתפקו האם זה פסול מדין מחיצה המתנדנדת ברוח, שלדעת המשנ"ב (סי' ש"ב ס"ק כ, וסי' תר"ל ס"ק

לגבול, כיון שאינם רגילים לשהות במקום שהעירוב מצומצם סביב לחדרים. יש לציין שמנהלי האירוח שיתפו פעולה יפה עם עבודות העירוב, ואמרו שכבר כמה פעמים עשו להם כזה עירוב למחמירים, אלא שכאמור הוא נצרך גם למקילים.

ישיבה שנסעה במחשבה שיסתדרו בלי לטלטל או שיקימו עירוב
במקביל לכך יש לציין שיש קבוצות וישיבות שנוסעות למקומות אחרים בלי לברר כלל, ואינם שמים לב שהעירוב במקומות רבים מפוקפק מאוד, ולפעמים אינו כשר כלל, ובחורים במצב כזה נכשלים בחילול שבת רח"ל. בשבוע זה היתה ישיבה גדולה מבני ברק שהבחורים נסעו לאזור העיר טבריה, ורצו לשהות במקום פתוח, ולעשות סעודות שבת תחת סככה, וכתבו מודעה בישיבה שלא יטלטלו מחוץ לאהלים. כשפנו למוקד העירוב הסברנו להם שלא שייך להסתדר במצב כזה בלי לטלטל, ואם לא עושים עירוב, ברור שייכשלו.

בעקבות הדברים הם חזרו וביקשו שניתן להם עמודים יציבים להקמת עירוב במקום פתוח. אמרנו להם שאין עדיין כזה מוצר, כיון שהחוטים חייבים להיות מתוחים. וא"כ בהעמדה בלבד לא שייך להקים עירוב. [ובצבא משתמשים ביתדות שתוקעים באדמה בעזרת אלמניה, וזה אנשים סתם לא יכולים לעשות, וגם העלות של הציוד והשינוע יקר מאוד]. לכן הפתרון שניתן לעשות הוא לקשור חוטים לדברים קבועים כגון למבנה או לעמוד חשמל, ולחבר לחיים מתחתי, אך דבר כזה צריך להיות בקי איך להעמיד בצורה כשרה, ולא סתם לקחת ציוד ולעשות. בכל זאת הם טענו שיקחו ציוד ויסתדרו במקום. בערב שבת הם התקשרו והאוטובוס היה מלא במזוודות, והם נסעו כך בלי הציוד. וההמשך מובן.

חייבים לעורר את הישיבות להזהר בזה

הדבר הזה לא יתכן, הנהלת הישיבה והורי הבחורים חייבים לעמוד על כך, שהבחורים שנוסעים להתחזק בלימוד ובאווירה טובה, לא ילכו למקום שאינו כשר מכל סיבה שהיא, וגם בנושא שמירת השבת, אדרבה יימנעו ממקומות שאינם מהודרים, ויכניסו לבחורים את הזהירות וההקפדה בשמירת שבת בהידור. מי שיכול לעורר על כך, מזכה את הרבים, ומונע מכשול גדול.

עירוב חדש לגן הסנהדרין בירושלים, והנידונים בכשרותו

בשבוע זה זכינו בס"ד להקים עוד עירוב קבוע בירושלים, בגן הסנהדרין הסמוך לשכונת סנהדריה, שעד היום הוא היה פתוח לרחוב שלפניו שהעירוב שבו עם חשש רה"ר כמו בשאר רחובות הפתוחים בעיר, וכעת שעשינו צורות הפתח בכניסות הגדולות והקטנות, יהיה אפשר לטלטל בו לכתחילה.

האחראי בשכונה ציין שזה זמן טוב להשלמת העירוב, כיון שעוד מעט יהיה שבת ערב פסח, ומסתבר שמשפחות מהשכונה ילכו לשם עם הילדים לאכול את הפת של סעודת השבת. והנה שטח הגן הוא יותר מבית סאתיים, ואין בתוכו דירה, ומ"מ נחשב מוקף לדירה, והסיבה היא משום שיש

דירות שפתוחות אליו מהשכונה, ובעבורן זה כמו חצר הסמוכה לבית, שכיון שיש בה שימוש להנאה, [ואין שטח של קוצים וצמחייה גבוהה, אלא כולו ראוי לשימוש]. לכן זה מקום המוקף לשימוש דירה ופתוח לדירה, שמתר להקיפו אפילו ביותר מבית סאתים.

אך הנידון שיש לדון בו הוא מצד משהו אחר, שרוב הגדרות של המקום הם מחיצות של סורגים, שלדעת החזו"א הם שתי בלא ערב. אמנם המשנ"ב (סי' ש"ס בשעה"צ סק"ב) פסק כדעת הפמ"ג שנחשב שתי וערב כיון שיש פס אחד של ערב, אך גם לדעת החזו"א יש כאן פתרון, משום ששני צדדים הם במחיצה גמורה מחמת השכונה, ובצד השלישי יש חלקים גדולים שמצטרף גם היקף בחומת אבן נמוכה, שיוצרת רוב במחיצה מעולה, ועי"ז העירוב טוב גם לדעת החזו"א.

לכל קוראינו היקרים, שיהיה חג פסח כשר ושמה, עם בריאות וחיוק באמונה ובהלכה

בשנה זו נכון לעשות את העירוב בשבת ערב הפסח, עם מצות, כי הן ראויות לקטנים שאינם מבינים ביציאת מצרים. וגם לגדולים ראויות לביל שבת מעיקר הדין, ודבר של חומרה ומנהג אינו מעכב (משנ"ב ס"ו שפן, מז).

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

הקלה לחבר את הלחי למעקה, שאז אפשר לקשור את הלחי בקלות עם אזיקונים. אבל העוסקים במלאכה הבחינו שיש בזה שאלה הלכתית, שאם נעמיד את הלחי צמוד למעקה, הוא יתחיל מעל הקיר, ואינו מתחיל מהקרקע. והנה בדין זה הכלל הוא, שאם הלחי מתחיל בתוך ג' טפחים לקרקע הוא כשר, שנחשב כמגיע לקרקע, אבל כשמתחיל מעל ג' טפחים, נחשב מחיצה תלויה ואינו כשר ללחי (רמ"א סי' ס"ג ס"ז, ושו"ע ס"ו). ואמנם כאן אין חלל תחת הלחי, כי הוא סתום ע"י הקיר, מ"מ מבואר בחזו"א (סי' ע" ס"ק י"ח) במקרה דומה מאוד, שכיון שהקיר אינו כשר להחשב תחילת הלחי, מטעם שהוא ארוך מאוד, [ובתחילה סבר רק כשממשיך לאורך כל המבוך, ואח"כ בהערה כתב שלא יהיה משוך מכנגד החוט לפנים ג' או ד' טפחים], הרי ממילא הלחי נחשב רק מה שמעל הקיר, וכיון שמתחיל ג' טפחים או יותר מעל הקרקע, אינו כשר ללחי. לפ"ז גם בנידון דידן, במקומות שהקיר נמוך פחות מג' טפחים [ויש להקפיד שיהיה פחות משיעור רח"נ 24/22.5 ס"מ], הרי זה כשר, אבל במקומות שגבוה ג' טפחים אינו כשר.

לכן העוסקים במלאכה היו צריכים שהלחי יתחיל מלמטה מהקיר, וממילא אם יצמידו את החלק העליון למעקה, הרי הלחי יהיה משופע מאוד לכיוון אחורה, ויש מצב שיהיה בו חשש פתחי שימאי, לכן הוסיפו גם קרש מאחורי הלחי, כדי להשלים את העבודה בצורה מהודרת וטובה, והלחי עמד על הקרקע בצורה שרה.

האם הקיר הנמוך יכול להשלים לגובה הלחי והמחיצה

מתוך זה התעוררנו לדון בשאלה, באופן שהיו מעמידים את הלחי במקום שהקיר נמוך רק שני טפחים, ואז אפשר להעמידו על הקיר, דלא גרע מלחי שיש מתחתיו חלל פחות מג' טפחים. האם יספיק להעמיד לחי של שמונה טפחים בלבד, כמו באופן שיש תחתיו חלל, שהחלל משלים לשיעור י' טפחים כמבואר

ברמ"א שם, או שמא כשיש אבנים תחתיו א"כ הקרקע גבוהה יותר, ואין שייך לומר לבד עד האדמה שלמטה לפני הקיר, ואם תאמר הרי לגבי המעקה מספיק שיהיה בו 8 טפחים, והוא מצטרף עם 2 מהקיר, אך זה דוקא למחיצה שהיא יכולה להיות ארוכה, משא"כ לגבי לחי שהחלק הארוך אינו מצטרף, א"כ הקיר אינו מצטרף, ורק מדין לבדו אנו רוצים לצרפו, ויתכן שבאופן זה אי אפשר לדון דין לבדו, ולכן צריך שיהיה בלחי י' טפחים בפני עצמו. ויש להאריך ולפלפל בזה, ועי' בהגדרות החזו"א שם מדוע מתיחס לקרקע שלפני הקיר, ולא אומרים שהקיר הוא הקרקע. ותן לחכם ויחכם עוד.

בכניסה לישוב רואים שהעירוב שלו פסול

בשבוע זה הוקם עירוב נוסף בישוב הסמוך לטבריה, שהרבה קבוצות נוסעים אליו, אך לצערינו העירוב של המקום פסול לגמרי, וכבר פנינו

לנציגים במקום שיתקנו ולצערנו הדבר לא תוקן כבר כמה פעמים. אחד מהדברים ניתן לראות בכניסה לישוב, שהחוט קשור לעמוד עץ מהצד, והם חיברו לחי מקרש צר בתחתית העמוד, אבל העמוד עקום כל כך, שכל מי שמבין מהי מטרת הלחי, רואה שהלחי אינו מתחת החוט, רחוק מהמקום כחצי מטר. זאת אומרת שכל הישוב אסור בטלטול, וגם בין החדרים ובית המדרש שבחצר הפתוחה אסור להוציא כלום, ואסור להעביר כסא או כל דבר קטן שנמצא בחצר, יותר מד' אמות שהם כשני מטרים בסה"כ, שלש פסיעות. ודאי שאי אפשר להביא ישיבה או משפחה למקום כזה, המכשול הוא גדול.

המנהל אמר שיש עירוב למתחם

הישיבה התקשרה למוקד העירוב לשמוע את רמת הכשרות, ואמרה שהמשכיר אומר שיש עירוב נפרד סביב למתחם, אך לצערינו גם במתחם רק קשרו חוטים, ואינם כשרים לעירוב. לדוגמא באחד מהמקומות קשרו את החוט לגדר של מגרש ספורט, והתכוונו שהחוט יהיה מעל העמוד של הגדר, אבל למעשה הוא קשור מהצד, ואינו נחשב לצורת הפתח. בעקבות הדברים ביקשה הישיבה שנעשה להם עירוב חדש ומהודר סביב למתחם, הצוות יצא ביום שישי ועבד במקום, והקים עירוב עם חוטים חדשים ולחיים כשרות, ברמת עירוב שכונתי מהודר. ואמר לישיבה להבהיר לבחורים את גבול העירוב, שלא יוציאו חפצים מחוץ